

AANGETEKEND EN PER E-MAIL

Aan het kabinet ter attentie van

- Minister-president, de heer drs. M. Rutte
- Minister voor Primair- en Voortgezet Onderwijs, de heer drs. A.D. Wiersma
- Minister van Financiën, mevrouw S.A.M. Kaag

Postbus 20001

2500 EA DEN HAAG

Datum: 26 mei 2023

Briefnr.: 595321/TvG/ZB/DW/JV

Onderwerp: Ultimatium

Geachte heer Rutte, heer Wiersma en mevrouw Kaag,

De afgelopen jaren hebben de onderwijsbonden voortdurend aandacht gevraagd voor de toenemende lerarentekorten en de steeds grotere problemen in het primair- en voortgezet onderwijs.

Elk dag werken leraren, onderwijsondersteuners en schoolleiders hard om hun leerlingen goed onderwijs te geven. Het primair- en voortgezet onderwijs staat al jaren onder grote druk. De kwaliteit van ons onderwijs gaat, ondanks de tomeloze inzet van het onderwijspersoneel, steeds meer achteruit. Leerlingen krijgen hierdoor niet het onderwijs dat zij verdienen. Dat wordt elke keer weer duidelijk bij de PISA-cijfers waar de OESO sinds 2003 een 'overduidelijke negatieve trend' ziet bij de Nederlandse schoolprestaties van lezen, wiskunde en natuurwetenschappen. De afgelopen weken werd deze trend helaas weer bevestigd in de Staat van het Onderwijs en in de resultaten van het internationale (Progress in International Reading Literacy Study) PIRLS-onderzoek. Deze trend moet gekeerd worden.¹

Dit is niet los te zien van de enorme lerarentekorten waar we al jaren voor hebben gewaarschuwd. Het is al decennialang bekend: leraren in het voortgezet onderwijs hebben in vergelijking met hun buitenlandse collega's volle klassen en draaien veel meer uren.² De werkdruk ligt torenhoog. Met 29% van de leraren met burn-outklachten scoort het voortgezet onderwijs het allerhoogste van heel Nederland.³ In het primair onderwijs voelt 39% van het personeel zich leeg aan het einde van een werkdag. Dit is daarmee de meest voorkomende burn-outklacht in die sector.⁴

¹ Inspectie van het Onderwijs. (2023). *Staat van het Onderwijs 2023*. Inspectie van het onderwijs en Mullis, I. V. S., von Davier, M., Foy, P., Fishbein, B., Reynolds, K. A., & Wry, E. 'PIRLS 2021 International Results in Reading. Boston College', TIMSS & PIRLS International Study Center

² OECD (2021), *Education at a Glance 2021: OECD Indicators*, OECD Publishing

³ S.G. van den Heuvel, L. Fernandez Beiro, L.M.C. van Dam (2022), *Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2022 Resultaten in vogelvlucht*, TNO/CBS

⁴ N. van Miltenburg, S. Cornel, D. van den Berg (2022), *Arbeidsmarktanalyse primair onderwijs 2022*, Arbeidsmarktplatform PO

Veel jonge starters houden het niet vol, 30% van de starters haakt de eerste vijf jaar af in het voortgezet onderwijs en 15% in het primair onderwijs⁵. Het aantal studenten op lerarenopleidingen neemt dit jaar wederom af. Scholen kampen al jaren met tekorten, vooral bij de exacte vakken, klassieke talen, Duits en Nederlands. Bijna 24% van de vacatures in de sector voortgezet onderwijs staan open. In het primair onderwijs kampt 63% van de scholen buiten de G5 met personeelstekorten en bij de besturen van de G5 geldt zelfs een personeelstekort op circa 90% van de scholen.⁶ Dat is niet los te zien van het salaris van onderwijspersoneel.

Bied leraren, onderwijsondersteuners en schoolleiders daarom een eerlijk salaris. Na een jarenlange nullijn kreeg het onderwijs de afgelopen jaren weer kleine generieke loonsverhogingen. De nullijn heeft veel schade aangericht en bijgedragen aan het lerarentekort. In 2022 was de loonsverhoging echter veel lager dan de inflatie, waardoor onderwijspersoneel flink koopkracht heeft ingeleverd. Tevens loopt de sector voortgezet onderwijs ruim achter op de markt, waardoor vooral universitair geschoolden voor een andere carrière kiezen.

De afspraak is gemaakt dat na het dichtens van de loonkloof tussen de sectoren primair- en voortgezet onderwijs geen nieuwe loonkloof mag ontstaan. Dit betekent dat de eis voor een structurele loonsverhoging voor beide sectoren geldt.

Om werken in het funderend onderwijs aantrekkelijker te maken, is een fatsoenlijk salaris voor ondersteuners, leraren en schoolleiders een vereiste. Het kabinet heeft notabene zelf aangegeven dat werkgevers de lonen moeten verhogen.⁷ De overheid is verantwoordelijkheid voor de loonruimte in het onderwijs en is nu aan zet.

We willen daarbij benadrukken dat er meer nodig is om het lerarentekort op te lossen. Voor een aantrekkelijk beroep is zeggenschap, een gezonde werkdruk, ontwikkelingsmogelijkheden en een professionele cultuur nodig. Daarover hebben we met het ministerie en werkgevers ook afspraken gemaakt in het Onderwijsakkoord en de werkagenda. Een fatsoenlijk salaris en bijbehorende loonontwikkeling blijft echter de basis waarop we moeten bouwen.

De afgelopen periode kwamen signalen binnen dat de voorjaarsnota de koopkracht en inflatiecijfers onvoldoende zou repareren. De vakbonden concluderen dat slechts 5,2% loonsverhoging mogelijk is voor het funderend onderwijs.

De loonafspraken die we voor 2022 op basis van de referentiesystematiek hebben kunnen maken bieden geen dekking voor de onverwacht hoge inflatie, daarop heeft de AOb per brief van 15 november 2022 al gewezen. Om het werken in het onderwijs aantrekkelijk te houden, moet er zicht worden geboden op structurele compensatie. We vragen het kabinet daarom gebruik te maken van de mogelijkheid om binnen de referentiesystematiek extra loonruimte vrij te maken voor 2023. De onderwijssector kan zich in deze tijden van personeelstekorten geen langslappende cao-trajecten en daarbij horende onrust permitteren.

⁵ Staat van het onderwijs 2023

⁶ Staat van Onderwijs 2023

⁷ AD (2022, 14 april), *Rutte roept werkgevers op: Verhoog lonen waar dat kan*, Algemeen Dagblad <https://www.ad.nl/politiek/rutte-roept-werkgevers-op-verhoog-lonen-waar-dat-kan~af129f21/>

Ook vanuit de Samenwerkende Centrales voor Overheidspersoneel is op 5 april 2023 een brief naar het kabinet gestuurd met het verzoek aanvullende structurele loonruimte op te nemen voor de arbeidsvoorwaarden van het overheidspersoneel, omdat zij minimaal marktconforme beloningen en volledige inflatiecompensatie verdienen. De extra loonruimte zal hoger moeten zijn dan de beschikbare ruimte zoals die besloten ligt in de eigen systematiek van het Kabinet (de “referentieruimte”).

Ook de werkgevers hebben bij monde van de PO-Raad en VO-raad per brief van 6 april 2023 aangegeven dat er sprake is van een uitzonderlijk hoge inflatie. Het negatieve effect daarvan op de koopkracht van de medewerker leidt ertoe dat de invulling van hun werkgeversverantwoordelijkheid onder druk staat. Het loonvraagstuk staat dan ook bij elke cao-tafel in het onderwijs prominent op de agenda. Zeker nu elders afspraken worden gemaakt op inflatieniveau (10% in 2022) of dicht daar tegenaan. Aan dat niveau kunnen de werkgevers niet voldoen zonder negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het onderwijs zelf. In de brief doen de PO-Raad en VO-raad daarom een klemmend beroep op het kabinet om te besluiten de jaarlijkse kabinetsbijdrage in de arbeidsvoorwaardenontwikkeling in dit jaar naar boven bij te stellen.

Ondertussen is bij de achterban van de vakbonden bekend geworden dat dit kabinet voornemens is slechts rond de 5% aan arbeidsvoorwaardenontwikkeling toe te kennen en neemt de onrust toe. De actiebereidheid groeit dagelijks, samen met de verontwaardiging.

Het primair- en voortgezet onderwijs moet een aantrekkelijke sector worden om in te werken. De salarissen moeten omhoog op minimaal inflatieniveau om zo de groeiende tekorten aan te pakken. De AOb, CNV Onderwijs, FNV Overheid en FvOv hebben realistische eisen geformuleerd.

Eisen van de AOb, CNV Onderwijs, FNV Overheid en FvOv

De onderwijsbonden stellen de volgende eis:

Extra financiële ruimte boven op het geplande percentage van de jaarlijkse kabinetsbijdrage (de ruimtebrief) en die voldoet om te komen tot een structurele loonsverhoging van 12% aan de cao-tafel po en cao-tafel vo voor een periode van 12 maanden voor al het onderwijspersoneel.

Datum ultimatium van de eis

Indien de AOb, CNV Onderwijs, FNV Overheid en FvOv 16 juni 2023 (ruim na voorjaarsnota-behandeling) om 15.00 uur van u geen schriftelijke reactie hebben ontvangen, waaruit blijkt dat u integraal akkoord bent met de voornoemde eis van totaal structurele loonsverhoging van 12 % voor een periode van 12 maanden voor het onderwijspersoneel in primair- en voortgezet, dient u rekening te houden met door ons te roepen en te organiseren collectieve acties. De AOb, CNV Onderwijs, FNV Overheid en FvOv zien zich dan helaas genoodzaakt om hun leden op te roepen om deel te nemen aan collectieve acties. Omdat in de laatste twee weken van juni in het voortgezet onderwijs examens zijn en men in het primair onderwijs met de kinderen het schooljaar afsluit, zullen wij in dat geval oproepen tot een staking half september 2023. Deze staking zal separaat aan u worden aangezegd.

Onderwijs

Overheid

U kunt uw reactie sturen aan Tamar van Gelder, voorzitter van de Algemene Onderwijsbond en Daniëlle Woestenberg, voorzitter CNV Onderwijs.

Hoogachtend,

Tamar van Gelder

Voorzitter Algemene Onderwijsbond

Zakaria Boufangacha

Arbeidsvoorwaardencoördinator
FNV

Daniëlle Woestenberg

Voorzitter CNV Onderwijs, onderdeel van
Connectief

Jilles Veenstra

Voorzitter Vereniging van
Onderwijsvakorganisaties